

Ako češ, da več ne piči;
 Pasti mora nezvestoba,
 Pasti mora tujea zlôba,
 To zakoni vsim so svetí. —
 Tromba zapoje — boben doní
 Vojska ponosna dalje gromí.
 »Vera prelomljena,
 Meja prestopljena
 Zmaga je naša — in vaš je pobég —
 Tako kaznuje pregrešen se tvég.«
 In vodja kardela
 Tje jaha na čelu —
 Ozira po vojski se krog,
 Ki zdi se kot zmage ji bog —
 In solzica se mu mila vlije:
 Iz mračine **sonce** vun posíje . . .

Sama še Venecja blede
 Na sovražnika tje gleda,
 Če vtoniti raji v vodi
 V svoji zdivjani svobodi
 Kakor orlu se vклонiti,
 Njemu dalje še služiti. —
 Preošabna morja si nevesta! —
 Voda zmagi tud je cesta.
 Iz valov in iz zrakov
 Pada na-njo plam žarov.
 Vdaj se zdaj
 Njemu saj,
 Ki je v sodbi le milost,
 Ki mu ptuja je ojstrost
 Ki spozna od kod pregreha pride,
 Ki če verne serca ne le zide,
 Glej pogodbo že podaja ti,
 Vdal jo njemu duh je milosti,
 In Venecja vzdigne se, izdiše —
 Prime pogodbo — in celo podpiše.
 Vodju solza iz očí se vtrinja.
Mavrica na nebu se spreminja,
 Mira lok čez Laško se razpenja —
 Boj sovražen krog in krog pojenja.

L. Kamnogorski.

Lahka in gotova pomoč škodo ognja ali toče odverniti.*)

Vsim hišnim in kmetijskim gospodarjem na Slovenskim.

Nesreča, naj si bo od ognja ali hudiga vremena, nikdar ne spi — ampak zdej zadene tega zdej uniga, in marsikteriga pripravi clo na beraško palico.

Zoper nesrečo ognja nas varjejo še varno zidane pohišta — zoper hudo vreme, ki zadene naše polje, verte in ngrade, pa nimamo strešja, ki bi nas varovalo. Vsak pa želí in Bogá prosi, de bi ga nesreče obvaroval — tode pomočkov, gotovih pomočkov se ne posluži, ki jih je Bog človeškemu umu dal, de bi se obvaroval nesreč, ki jih ogenj in hudo vreme čez nas naključí.

Posebno žalostno pa je še clo to, de je zavolj hudiga vremena toliko vraž in krive vére med ljudmi, de eni mislijo, de točo sovražne copernice delajo, drugi pa, de blisk, stréla, toča in ploha so vedno le kazni ali štrafinge božje!

Blisk, stréla in toča, kakor dež in sneg so natorne prigodbe, ki se v podnebji godé, in so v čistenje zraka ali ljufta in k zdravju ljudi, živine in zeliš tako potrebne, de brez njih bi móglo vse bolehati, vse poginiti. Pa kakor vsaka tudi nar boljši reč zna v nezmerčnosti škodovati, tako škodjejo tudi te podnebne prigodbe. De bi pač tisti možje, kterim je poduk in omíka ljudstva izročena, tudi v tem mlade in stare podučiti, nobene prilóžnosti v nemar ne pustili! Velike zasluge za blagor človeštva si bojo pri ljudéh in pred Bogam s tem pridobili.

Pa vernímo se nazaj in vprašajmo: kakšno pomoč imamo zoper nesrečo ognja in toče, ki jo je Bog človeškemu umu dal, de naj se je po-

služi? Odgovor je tale: Kakor so se ljudje v vaséh, tergih in mestih združili, de bolj varno živé, in če je treba eden drugimu pomagajo, takó naj se tudi združimo skupej zoper nesrečo ognja in toče — to je — vsak, ki ima pohišta, polja, vertov in ngradov kaj, naj stopi v družbo, naj plača nektare krajcarje, ki pridejo v denarnico, iz ktere se povračuje potem zavarovana (zažihrana) škoda.

Kar oginj zadene, so hišni gospodarji to dobroto že večidel zapopadli, pa vunder je žalibog! še veliko nemarnih in nečimernih gospodarjev, ki se zanašajo, de ne bojo pogoreli, in če pogoré, se zanašajo na beračenje pri milostnih ljudéh.

Kar pa točo zadene, so kmetijski gospodarji še veliko bolj zanikerni. „A — pravijo — toča ne tolče vsako léto; kdo bo toliko v asekuracijo plačeval? če ga pa toča zadene, le kaj maliga, ali pa še clo v več létih dobí!“

Pa prijatli! če družba ne more vse škode po toči poplačati, kdo pa je tega kriv? Družba ne, ampak zanikerni gospodarji! Če bi vsak kmetovavec od konca do kraja v družbo stopil, bo vsakimu le kaj maliga, morebiti komej 20 krajc. za 100 zavarovanih goldinarjev plačati — in vsak bi po tem neutegama celi zavarovani znesek prejel.

To je gotova resnica. De pa toča tudi veliko veliko škode napravi, nas učijo žalostne prigodbe letašnjiga léta.

Le nad nami je tedej ležeče, de si pridobimo lahko in gotovo pomoč v nesreči, Če vsi vkup stopimo, bomo malo imeli vsako léto plačevati — in ne bo nam treba trepetati, če se črni oblaki nad nami vkupej vlečejo. Pomoč, če nas nesreča zadene, nam je gotova!

In kakó lahka je ta pomoč! Po nji si ne pomagamo samo sebi, ampak še almozino damo svojim nesrečnim bratom!

Slovinci! saj imate prebrisane glave in dobre serca, pretehtajte dobro moj svét. In vi, župani in svetovavci novih sosésk! vzemite to méjo iz globočine serca razodeto prošnjo v svoje prvo posvetovanje: vsi, ki imamo polje, verte in ngrade, stopimo v družbo proti škodi toče, ktera se bo dala po tem pri prvih deželnih zborih (Landtage) vstanoviti.

Razširite ta moj svét po vsaki soseski, učite in razlagajte očitne dobroto, in pripravite vse, de se bo ta takó potrebna reč v prihodnjih deželnih zborih pogovorila in vstanovila.

Ferd. Šmidt.

Za obertnijsko razstavo v Londonu na Angleškem.*)

Novice so za svojo dolžnost spoznale, berž ko je bila razstava blagá pridelkov in izdelkov vsake baze za London oklicana, obertnike, rokodelce in fabrikante na Slovenskim spodbosti,**) de naj tudi — kar imajo očitne razstave vredniga — pošlejo v to imenitno razstavo.

Kmaló potem je gosp. H. Costa, razstavni komisar za Krajsko deželo, kmetijsko in obertnijsko družbo naprosil, de naj si, kolikor jima je moč, prizadevate pripomoči, de pride tudi iz Krajskiga kaj reči v razstavo. Kér pa iz lastne skušnje v létu 1844 vemo, de posamesne povabila obertnikom in fabrikantom posamesno pisane nar več izdajo, se nadjamo, de bosta g. komisarja tudi tistim obertnikom in fabrikantom posamesno dopisala, kterih blagó je razstave vredno, de naj se vdeležijo imenitne razstave.

Slavni g. profesor Dr. Hlubek v Gradcu, ki se še vedno rad spomni Krajske dežele, je pisal kmetij-

*) Iz pomenkov velkiga zbora kmetijske družbe 5. rožnika.

***) Poglej 23. in 24. list.

Vred.

*) Po govoru v velikim zboru kmetijske družbe 25. rožnika.

ski družbi, de naj si prizadene, de tudi iz verste kmetijskih pridelkov pridejo nekatere reči v razstavo v London, ker se bojo pridelki in izdelki celiga sveta za prednost ali saj za dobro ime poskušali. Zlasti to, kar ima kakoršna dežela posebniga, česar druge dežele nimajo, naj se v razstavo pošlje, zlasti če se zna po tem v kupčijo spraviti, ali če je vredno, de se tudi drugod posnema.

Iz kmetijskega obzira bi bile po g. Hlubekovih mislih tele reči vredne v razstavo poslane biti:

1) nekatere steklenice imenitniga Oberfeldarskiga vina, ki se v Vipavi prideluje;

2) žlahniga Krajskiga medú, in umno napravljen krajnski panj v lični izdelani pripodobi (model);

3) sémena tistiga pleména prosá, ki se hitrica imenuje in nekatere lepo posušene bilke tega zeliša;

4) turšice (zernje in sterži) tistiga pleména, ki se visoko na Gorenském v gorenskih krajih, blizo 400 sežnje nad morjem prideluje;

5) sirova žida;

6) podoba zvezaniga kozelca ali stoga (Doppelharpe) s skednjem vred;

7) zimskiga in pollanú, kteriga se nikjer toliko ne prideluje kakor na Krajskim, (v zernju in lepo suhih bilkah).

Velki zbor je poterdil, de naj kmetijska družba poskerbí, de se zaznamovani sadeži in podobe skup spravijo, razstavni komisii pa na Dunaj naznanijo, ali jih bo vzela.

Ker se ima naznanilo razstavni komisii na Dunaj že do 3. prihodnjiga mesca poslati, blagó bo pa še le o vsih svetih oddati treba, je sklenil družbini odbor v poslednji séji, pričijoče naznanilo Krajskih pridelkov po „Novicah“ razglasiti, in tiste kmetovavce prositi, ki bi pri volji bili eno ali drugo zaznamovanih reči družbi za London poslati, de naj bi zagotovilo tega kmalo na znanje dati. Posebno so častite podružnice, v kterih krajih se ena ali druga reč prideluje, lepo prošene se za tó prizadevati.

Razun tega se boste kmetijska in obertnijska družba še po drugih potih prizadjale, deležtvo pri Londonski razstavi pospešiti.

Kakó goveje in telečje meso celi teden dobro ohraniti?

V krajih, kjer ni lahko večkrat v tednu po mesó pošiljati, je gotovo velika težava zavolj mesá v zadnjih dnevih tedna, kadar je velika vročina, in že muhe v mesnici zapljunke v mesó napravijo. Skušal sim že marsiktero sredstvo, de bi mesó za srédo in četrtek, kakor koli mogoče, dobro za vžitek ohranil, pa nobeno mi ni vstreglo; s tém pa, ki ga tukaj oznamim, sim popolnoma zadovoljin, in menim, de bo vsak, ki se ga posluži, spoznal, de je v resnici dobro. Tole je:

„Uloži kose mesá, ki jih za teden ohraniti hočeš, v lonec, nalij ga s posnétim kislím mlékam takó, de bo vse mesó v mléku. Kadar mesó rabiš, ga lepó opéri, juho (župo) pa, ko vrè, dobro spéni, in takó imaš mesó in juho prav dobro tudi zadnji dan tedna. Vender se mora mléko vsake 2 ali 3 dni spremeniti. To mléko pa tudi ni zaverženo, ker se za prešicjo oblodo dobro porabi.“

Iz dol. Loga na Kočevskim.

Odkriloserčne vošila

zastran šolskih bukev v začetnih šolah po Slovenskim.

Kar nam že davnej pri sercu leží, in kar očitno pogovoriti nas že davnej domorodci od več strani opo-

minjajo, razodenemo zdej, ker imamo dostojno priložnost za to.

Po prijaznosti c. k. dežel'niga poglavarstva v Terstu smo prejeli te dni vse ondi od šolskiga vodstva na svitlo dane bukve za slovenske začetne šole. Lepo številice jih je že — več kakor mende po vsih družih slovenskih krajih, kar nam, žalibog! kaže, de so nas naši sosedje na Primorskim v tem že davnej prekosili. Imajo namreč čisto slovenskiga:

1) Abecedno tablo (velja 1 krajc.)

2) Poštevanko (velja 1 krajc.)

3) Abecednik za šole na kmetih, natisnjen 1850 (velja 2 krajc.)

4) Abecednik za šole po mestih 1846 (velja 5 krajc.)

5) Mali katekizem v vprašanjih in odgovorih 1846 (velja 2 krajc.)

6) Keršanski katolški nauk za drugo pervinskih šol 1846 (velja 6 kr.)

7) Berila in listi in evangelji v nedelje in praznike celiga léta in vse dni sv. posta — s terpljenjem našiga odrešenika in z navadnimi molitvami per službi Božji 1846 (velja 16 krajc.)

8) Povestice za prvo začetno šolo 1846 (veljajo 6 krajc.)

9) Berilo za drugi klas malih šol na kmetih 1846 (velja 12 krajc.)

10) Vodnikova pismenost okrajšana za male šole 1847 (velja 5 krajc.)

11) Napeljevanje iz glave poštovati za prvi klas ljudskih šol 1846 (velja 6 krajc.)

12) Napeljevanje v računstvo za 2. in 3. klas farnih in glavnih šol 1848 (velja 10 krajc.)

13) Berilo o svetkih in nedeljah za dorasene mladost v nedeljskih šolah (obseže „napeljevanje k pobožnimu življenju in lepimu zadržanju Ber. Galura, — „vodila za kmetovanje“ — „zlata vas“ podučna in kratkočasna povest, ki je bila doklada „Novic“ — in veliko naučnih pripoved iz „Drobtinc“ (knjiga 451 strani debela letas natisnjena, velja 30 krajc.) (To berilo je neprecenljive vrednosti).

Vse te knjige so natisnjene v Terstu, in so na prodaj pri mestni gospóski v Terstu in družih primorskih soseskah. Popir je dober; natis je tako lep, de Dunajskiga veliko prekosí; cena pa je poverh vsiga tega veliko nižji od Dunajske. V spričo tega damo le en izgled: Berilo za male šole na kmetih velja zvezano iz Dunajske bukvarnice 23 krajc. — ravno tisto berilo (za drugi klas) tode veliko lepši natisnjeno in ravno tako zvezano velja pa iz Teržaške zaloge le 12 krajcarjev!! Razsodbo zastran taciga nezmerniga razločka v ceni prepustimo bravcam samim.

Vse te knjige so pa tudi natisnjene v našim sedanjim pravopisu, ki so ga Novice v létu 1843 brez sile in brez razpertije po Slovenskim vpeljale, in ki je zdej tudi od visociga ministerstva poterjení slovenski pravopis.

Na to djansko podlago (factische Basis), zoper katero ne more biti nobeniga ugovora, stavimo dvojno vprašanje:

Pervič: zakaj se scer šolske bukve po Slovenskim ne natiskujejo domá, ampak se morajo po višji ceni iz Dunajske prodajavnice dobivati? Če so Teržačani že v létu 1846 to pravico imeli, jo bomo mende tudi mi v létu 1850 zadobili, ako se bojo gospodje, kterim je ta reč izročena, krepko za-njo potegnili. Dobiček, ki iz tega izvira, je velik: pervič bojo šolarji dostikrat revnih staršev boljši kup bukve dobivali, in drugič bojo tudi naši tiskarji in bukvo-